

IZVJEŠĆE REPUBLIKE HRVATSKE O PROVEDBI PEKINŠKE DEKLARACIJE I PLATFORME ZA
DJELOVANJE (1995) I REZULTATA 23. POSEBNE SJEDNICE GENERALNE SKUPŠTINE (2000)
ZA PRIPREMU REGIONALNOG PREGLEDA I PROCJENE U KONTEKSTU 15. GODIŠNJICE OD
USVAJANJA PEKINŠKE DEKLARACIJE I PLATFORME ZA DJELOVANJE 2010. GODINE

1. Dio: Pregled postignuća i izazova u promicanju ravnopravnost spolova i osnaživanju žena

U prošlom petogodišnjem razdoblju Republika Hrvatska je osnažila temeljne institucionalne mehanizme i uvela nove važne zakonodavne promjene s ciljem prevencije rodne diskriminacije i unaprjeđenja provedbe politike jednakih mogućnosti. Redovito su se pratili učinci provedbe postojećih antidiskriminacijskih zakona radi povećanja stupnja njihove provedivosti uz predlaganje i donošenje potrebnih izmjena i dopuna. Donijela su se dva nova važna organska zakona u području ljudskih prava kao i strateški planovi za suzbijanje rodne i drugih oblika diskriminacije. Hrvatski sabor donio je 15. srpnja 2008. godine novi **Zakona o ravnopravnosti spolova** koji je usklađen s odredbama važećih međunarodnih standarda kao i sa direktivama Europske unije u području ravnopravnosti spolova. Zakon propisuje opću zabranu diskriminacije na osnovi spola, bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije. Diskriminacijom se smatra i nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće, roditeljstva i svih oblika skrbništva. Zakon proširuje područje zabrane diskriminacije u području zapošljavanja i rada, obrazovanja, obvezuje na promicanje razvoja svijesti javnosti o ravnopravnosti muškaraca i žena, vođenje rodne statistike. U cilju veće učinkovitosti u primjeni Zakona, određena je obveza osnivanja povjerenstva za ravnopravnost spolova u jedinicama područne (regionalne) samouprave i Gradu Zagrebu uz obvezu osiguranja sredstava za njihov rad. Uvedena su poboljšanja u području sudske zaštite od diskriminacije kroz institut kao što je udružna tužba, određivanje pitanja tereta dokaza i načela žurnosti u sudskim postupcima. Osim zaštite u građanskom postupku, žrtve diskriminacije mogu svoju sudsku zaštitu osigurati i u prekršajnom postupku, što predstavlja bitnu novinu jer je upravo nepostojanje sankcija u prijašnjem Zakonu (iz 2003. god.) bilo jedan od temeljnih prigovora koji se upućivao ukazujući na njegov deklarativni karakter.

1. siječnja 2009. je stupio na snagu i **Zakon o suzbijanju diskriminacije** kojim se stvaraju pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije i na temelju spola (također i rase, etničke pripadnosti, boje kože, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije). Središnje tijelo za provedbu ovog Zakona je pučki pravobranitelj.

2006. godine na prijedlog Vlade Hrvatski sabor donio je **Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova** kao osnovni strateški dokument Republike Hrvatske za uklanjanje diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova za razdoblje od 2006. do 2010. godine. Odredbe ove, treće po redu, *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova* zasnivaju se na nacionalnim zakonodavnim i drugim propisima te potvrđuju sadržaje jamstava ravnopravnosti spolova koji su sastavni dio međunarodnog prava, pravne stečevine Europske zajednice, UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, konvencija Međunarodne organizacije rada, Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava te Pekinške deklaracije i Platforme za djelovanje. *Nacionalna politika* integrira ciljeve i mjere UN-ove Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, uključujući Zaključne komentare UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena, Pekinške platforme za djelovanje i Milenijskih razvojnih ciljeva, čime su potvrđena načela Deklaracije UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena iz srpnja 2005. godine o uključivanju rodne perspektive putem pune i učinkovite primjene odredaba Konvencije kao preduvjeta za postizanje Milenijskih razvojnih ciljeva u strategiji unapređivanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj.

Za provedbu mjera *Nacionalne politike* nadležne su državne institucije, a veliki broj aktivnosti provodi se i u suradnji s organizacijama civilnog društva. Strateški okvir i akcijski plan djelovanja sadrže definirane ciljeve i veliki broj mjera za njihovu provedbu za sljedeća osnovna kritična područja: Ljudska prava žena, Jednake mogućnosti na tržištu rada, Rodno osjetljivo obrazovanje, Ravnopravnost u području odlučivanja, Nasilje nad ženama, Zdravlje žena te Institucionalni mehanizmi i načini provedbe.

Nacionalna politika također propisuje niz mjera vezanih za financijsku potporu s ciljem osnaživanja žena i jačanja napora u postizanju društva jednakih mogućnosti. neke od najvažnijih među njima su: obveze jedinica lokalne samouprave da financijski podrže politike ravnopravnosti spolova, financiranje ciljanih znanstvenih istraživanja u području ravnopravnosti spolova iz nacionalnog proračuna kao i potpora Vlade udrugama u osvještavanju javnosti o ljudskim pravima žena.

Prijevođenjem, tiskanjem i diseminacijom studije Europskog ženskog lobija “Rodno osjetljivi proračun” u 2006. godini, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH otvorio je temu rodnog proračuna čime se Hrvatska pravovremeno uključila u raspravu o toj temi koja se vodi u svijetu i unutar EU. Ministarstvo financija iniciralo je ove godine pokretanje rodne analize izvršenja Državnog proračuna u 2008. godini.

Mjere za postizanje ravnopravnosti spolova i osnaživanje žena sadržane su i u drugim nacionalnim strategijama, planovima i programima koje je Vlada donijela u proteklom periodu, od kojih izdvajamo: *Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji 2005.-2007.* i za razdoblje 2008.-2010., uz pripadajuće *Protokole o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*; *Nacionalnu populacijsku politiku, Nacionalni plana aktivnosti za prava i interese djece 2006.-2012.*; *Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine*, *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. godine* i *Nacionalni plan za suzbijanje diskriminacije*.

Republika Hrvatska, kao stranka UN-ove **Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)**, redovito prati i poduzima odgovarajuće mjere za njenu primjenu. UN-ovom Odboru za uklanjanje diskriminacije žena u listopadu 2003. godine podneseno je Drugo i treće periodično izvješće za razdoblje od 1995. do 2003. godine koje je razmatrano u siječnju 2005. godine na 673. i 674. sjednici Odbora (CEDAW/C/CRO/2-3). Zaključni komentari odnosno preporuke UN Odbora na ovo izvješće u cijelosti su ugrađeni u sadržaj Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010. U tijeku je izrada 4. i 5. periodičnog izvješća koje će biti podneseno UN Odboru 2009. godine.

Provedba *Preporuka* UN Odbora izdvojena je i kao prioritet u »*Nacionalnom programu Republike Hrvatske za pridruživanje EU – NPPEU*« u okviru političkih kriterija u području ravnopravnosti spolova.

Poduzete su i druge aktivnosti s ciljem upoznavanja javnosti i ključnih dionika s mjerama koje je potrebno poduzeti radi provedbe *Konvencije*. Ovdje smatramo potrebnim napomenuti da:

Ured za ravnopravnost spolova od 2005. kontinuirano diseminira u tiskanom i elektronskom obliku, prijevod *Konvencije i Zaključne komentare UN Odbora*;

2005. god. održana je tribina pod nazivom „Zaključci i preporuke UN-ovog Odbora za uklanjanje diskriminacije žena na Drugi i treći periodički izvještaj RH“, u organizaciji Centra za ljudska prava u Zagrebu;

2007. predstojnica Vladina ureda za ravnopravnost spolova održala je uvodno izlaganje na temu "*Provođenje UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena u RH*" na seminaru „Osposobljavanje mladih Roma“ u organizaciji Vladina ureda za nacionalne manjine.

Iste godine predstojnica Ureda izlagala je o hrvatskim iskustvima izvještavanja o Konvenciji na regionalnim konferencijama održanim u Srbiji i Crnoj Gori.

2008. Pravosudna akademija organizirala je okrugli stol "Ravnopravnost spolova: primjena CEDAW-a pred hrvatskim sudovima te hrvatsko zakonodavstvo i praksa" za suce, državne odvjetnike i predstavnike/ce civilnog društva.

Izrađeno je i *1. Izvješće o napretku u ostvarivanju Milenijskih ciljeva razvoja* u Republici Hrvatskoj, za razdoblje od kolovoza 2004. godine do prosinca 2005. godine. sa definiranim pokazateljima za svih devet milenijskih podciljeva u okviru Milenijskog cilja razvoja: Ravnopravnost spolova i osnaživanje žena koje je tiskano u izdanju Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) na hrvatskom i engleskom jeziku 2006. godine.

2. Dio: Napredak u primjeni glede kritičnih područja zabrinutosti iz Pekinške platforme za djelovanje i daljnje inicijative i aktivnosti iz 23. Posebnog zasjedanja Generalne skupštine

Žene na tržištu rada

Područje ostvarivanja jednakih mogućnosti na tržištu rada jedno je od sedam kritičnih područja kojima *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova*

2006.-2010. otvara mogućnosti za uvođenje promjena i uklanjanje spolne diskriminacije na tržištu rada.

S obzirom da žene čine većinu (62%) među ukupno nezaposlenim osobama te da su češće od muškaraca izložene različitim oblicima diskriminatornog postupanja, u ovome području nastavljen je rad na unaprijeđivanju zakonodavnog i strateškog okvira te su poduzete i mnoge druge mjere s ciljem osvješćivanja i senzibiliziranja javnosti .

Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o suzbijanju diskriminacije i Zakon o radu zabranjuju svaki oblik spolne diskriminacije u području rada i zapošljavanja, a zajamčeno je i pravo žena i muškaraca na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti.

U srpnju 2008. godine donešen je **Zakon o roditeljskim i roditeljskim pravima i potporama** kojim se propisuju osnovna prava zaposlenih, samozaposlenih i nezaposlenih majki/roditelja na roditeljske dopuste i naknade propisane Zakonom o radu i Zakonom o roditeljskom dopustu majki koje obavljaju samostalnu djelatnost i nezaposlenih majki. Zakonom se redefinira dodatni roditeljski dopust u roditeljski dopust, uvodi mogućnost njegova korištenja u dijelovima do osme godine života djeteta, omogućava korištenje prava na roditeljsku naknadu svim majkama koje ne ostvaruju pravo kao zaposlene majke u vrijeme obveznog roditeljskog dopusta u iznosu od najmanje 50% proračunske osnovice, omogućava prenošenje prava na drugog roditelja i drugo.

U području mirovinskog osiguranja, donesen je 2008. godine **Zakon o izmjeni Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba** kojim je na poseban način uređeno ostvarivanje prava iz obveznog mirovinskog osiguranja generacijske solidarnosti, na način da su izjednačeni uvjeti starosne dobi i mirovinskog staža za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu i prijevremenu starosnu mirovinu za muškarce i žene. Na taj način izvršeno je potpuno usklađivanje s europskom pravnom stečevinom na tom području.

Vlada je donijela i *Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje od 2005. do 2008. godine* koji se zasniva na smjernicama za zapošljavanje postavljenih od Europske unije za zemlje članice te uključuje i smjernice koje se odnose na jednakost spolova (EU smjernica 6.). Na osnovi ovog plana donešeni su Godišnji planovi za poticanje zapošljavanja za 2006., 2007. i 2008. god.

Sukladno *Zajedničkom memorandumu o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (JAP)*, potpisanom između Vlade Republike Hrvatske i Europske komisije 2008. godine donešen je Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu. Jedan od ključnih prioriteta koji se namjerava ostvariti kroz ovaj nacionalni plan je: Povećanje razine zapošljivosti i stope participacije žena primarne dobne skupine (posebice onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama) na tržištu rada. Mjere za ostvarivanje ovog cilja uključuju razmatranje postojećeg zakonodavstva i politika na tržištu rada kako bi se jamčilo da su dobro prilagođene za povećanje participacije žena niže razine obrazovanja, s posebnim naglaskom na podizanju njihove motivacije za sudjelovanje u kontinuiranom obrazovanju i usavršavanju, Osiguranje više obrazovnih programa osposobljavanja i usavršavanja prilagođenih potrebama i okolnostima žena primarne dobne skupine (posebno onih s nedovoljnim ili neodgovarajućim vještinama) koje se vraćaju na tržište rada te povećanje dostupnosti priuštive skrbi za djecu uz povećanje broja škola koje rade u jednoj smjeni da bi se olakšalo sudjelovanje žena na tržištu rada.

Potrebno je istaknuti da je veliki napredak postignut u realizaciji mjera povezanih s uklanjanjem jezičnih seksizama i promicanje jezika koji odražava načela ravnopravnosti spolova na tržištu rada.

Naime, 2008. godine Državni zavod za statistiku donio je novu *Nacionalna klasifikacija zanimanja* u kojoj se, po prvi put, sva zanimanja navode u muškom i ženskom rodu čime su stvoreni i jezični preduvjeti za uravnoteženu zastupljenost muškaraca i žena na tržištu rada i uklanjanje stereotipa o rodnim ulogama.

Novim Zakonom o ravnopravnosti spolova propisano je da se “kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika/ca koristi naziv radnog mjesta u muškom i ženskom rodu, a ista obveza sadržana je i u *Pravilniku o jedinstvenim standardima i mjerilima za određivanje naziva i opisa radnih mjesta u državnoj službi*.

Zakon također određuje da prilikom oglašavanja potrebe za zapošljavanjem u oglasu mora biti jasno istaknuto da se za oglašeno radno mjesto mogu javiti osobe oba spola, a pri oglašavanju nije dozvoljeno koristiti izričaje koji uzrokuju ili bi mogli uzrokovati diskriminaciju na temelju spola, bračnog i obiteljskog statusa i spolne orijentacije.

Poseban naglasak stavljen je u proteklom razdoblju na provedbu mjera kojima se osnažuje žensko poduzetništvo, a hrvatska iskustva u području podupiranja razvoja ženskog poduzetništva istaknuta su kao primjer dobre prakse u međunarodnom projektu Republike Malte pod nazivom „Uvođenje ravnopravnosti spolova u lokalne zajednice“ koji se provodio u okviru Programa zajednice EU: *Ravnopravnost spolova* 2007. godine. Udio žena u poduzetništvu u Hrvatskoj zadnjih godina bilježi rast i trenutačno iznosi blizu 30%. Radi jačanja poduzetništva žena ministarstva, tijela lokalne vlasti i nevladine udruge provode različite programe jačanja ženskog poduzetništva i ekonomskog osnaživanja žena.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP) priprema donošenje *Strategije razvoja ženskog poduzetništva* te kontinuirano daje financijsku potporu kroz zasebni projekt pod nazivom „Poduzetništvo žena „

U okviru ovog projekta između 2004. i 2007. godine podržano je 1655 poduzetnica sa 13 milijuna kuna. Projekt „Poduzetništvo žena“ izdvaja se kao zaseban projekt sa ukupnim dodijeljenim sredstvima za njegovu provedbu u 2007. u iznosu od 4.500.000,00 kn. Korisnici ovih sredstava su mala i srednja trgovačka društva, obrti, zadruge i ustanove, u većinskom (51% i više) privatnom vlasništvu žena.. Mjere poticaja sadrže nabavu informatičke opreme i poslovnog softvera za poduzetnice do tri godine poslovanja, ishođenje dokumentacije potrebne za podnošenje i odobravanje poticajnih kredita za poslovanje, konzultantske usluge pri registraciji i osnivanju, pokrivenje dijela troškova registracije, izradu poslovnog plana, investicijske studije, plana marketinga i sl., dopunsku poduzetničku izobrazbu i informatičko obrazovanje, konzultativne usluge u prvih šest mjeseci poslovanja.

Ženama je omogućeno sudjelovanje i u drugim projektima nadležnog ministarstva, kao što su primjerice „Obrazovanje za poduzetništvo“, sufinanciranje specijalističkog studija „Strateško poduzetništvo“ i projekt „Stvaranje egzistencije“.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva i Vladin ured za ravnopravnost spolova financijski podržavaju internetski portal www.poduzetna.hr. Svake godine redovito se obilježava *Svjetski dan poduzetnica 17. svibnja*, u organizaciji Hrvatske udruge poslovnih žena – „Krug“ i uz pokroviteljstvo predsjednika RH Stjepana Mesića. Ove

godine po prvi put se dodijelila i nagrada za najuspješniju poduzetnicu i menadžericu u zemlji što je privuklo i znatnu medijsku pažnju.

Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja izradilo je analizu upisanih nositelja poljoprivrednih gospodarstava, obrta, trgovačkih društava i zadruga u cilju utvrđivanja ravnopravnosti spolova u imovinskim i pravnim odnosima u ruralnim područjima. Prema ovoj analizi žene su vlasnice 28% poljoprivrednih gospodarstava, 0,3% obrta upisanih u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i 0,2% trgovačkih društava i zadruga iz ovog Upisnika. Od sveukupnog broja upisanih hektara obradivih poljoprivrednih površina 18% su u vlasništvu žena. Ovo ministarstvo priprema konferenciju o položaju žena na selu koja će se održati povodom obilježavanja Svjetskog dana seoskih žena – 15. listopada ove godine i na kojemu će predstaviti rezultate istraživanja o položaju, svijesti, obrascima ponašanja i potreba seoskih žena.

U svrhu prikupljanja podataka i uvida u stanje i mogućnosti unaprjeđenja položaja žena na tržištu rada provedena su i mnoga druga istraživanja, primjerice:

2007. god. Vladin ured za ravnopravnost spolova proveo je empirijsko istraživanje *Identifikacija standarda diskriminacije pri zapošljavanju žena* u suradnji sa znanstvenicima s Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje.

Vladin Ured za nacionalne manjine u suradnji s Razvojnim programom Ujedinjenih naroda (UNDP) provodi istraživanje o položaju žena pripadnica srpske nacionalne manjine na tržištu rada temeljem preporuke UN Odbora za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu provelo je 2008. god. znanstveno istraživački projekt na temu "Povezanosti fertiliteta i sektora zaposlenosti žena u Hrvatskoj".

Ekonomski institut proveo je istraživanje „Razlike u plaćama između muškaraca i žena“ koje pokazuje da su žene na nižim pozicijama i s nižim stupnjem obrazovanja pri obavljanju poslova manjeg stupnja složenosti u privatnom sektoru izložene većem riziku od neravnopravnosti u pogledu plaća.

Internetski portal MojPosao redovito provodi istraživanja koja uključuju rodnu komponentu kao što je istraživanje „Uloga rodova u svijetu rada“ (2007), „Istraživanje

o zapošljavanju“ (2008) ili opsežno istraživanje o percepciji spolnih razlika u poslovnom okruženju „Muškarci i žene u poslovnom svijetu“.

Financijska potpora daje se i projektima nevladinih udrugama koje promiču provedbu politike jednakih mogućnosti u području rada i zapošljavanja. Udruga CESI tiskala je *Vodič za promicanje politike jednakih mogućnosti na radnom mjestu*, a Vladin ured za ravnopravnost spolova preveo je i objavio na internetskim stranicama dokumente Europske komisije – “Pravila za primjenu jednakih plaća za posao jednake vrijednosti” te “Priručnik za uvođenje rodno osviještene politike (gender maistreaminga) u politike zapošljavanja”.

S ciljem podizanja svijesti javnosti o diskriminaciji žena na tržištu rada provedeno je niz drugih aktivnosti od kojih ističemo održavanje tematska sjednice saborskog Odbora za ravnopravnost spolova, u suradnji s Vladinim uredom za ravnopravnost spolova i udrugom B.a.B.e., uoči Međunarodnog dana žena 2007. god. pod nazivom “Položaj žena na tržištu rada”.

2008. god. u organizaciji pravobraniteljice za ravnopravnost spolova održana je panel rasprava “Žene i siromaštvo-nesigurnost rada i nezaposlenost” na kojoj je veliki broj stručnjaka, predstavnika/ca Vlade, tijela državne uprave, akademske zajednice, udruga i sindikata raspravljalo o rodnim aspektima rada na određeno vrijeme, rada na crno i nezaposlenosti.

Iste je godine u organizaciji internetskog portal MojPosao i pod pokroviteljstvom Vladinog ureda za ravnopravnost spolova održan forum pod nazivom “Postoji li jači spol u poslovnom svijetu?”.

Održani su i okrugli stolovi na temu „Feminizacije siromaštva i žene na tržištu rada“ u organizaciji Autonomne ženske kuće Zagreb, u sklopu programa potpora Europske komisije, udruga CESI organizirala je konferenciju “Položaj žena na tržištu rada”, a udruga B.a.B.e. organizirala je u Vukovarsko-srijemskoj županiji konferenciju “Model razvoja ženskog poduzetništva unutar poticajnog poduzetničkog okruženja”. U organizaciji časopisa *Radno pravo* održan je seminar na kojem je predstojnica Vladinog ureda za ravnopravnost spolova izlagala na temu “Ravnopravnost spolova i antidiskriminacijske mjere s posebnim osvrtom na situaciju u radnim odnosima”.

Sprječavanje i uklanjanje nasilja nad ženama

Na području suzbijanja obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama, i po ocjeni pravobraniteljice za ravnopravnost spolova kao i nevladinih udruga, ostvaren je značajan napredak. Sustavno je proveden veliki broj mjera usmjerenih ka suzbijanju obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama i unaprjeđenju položaja žrtava nasilja na osnovi *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine*, kao i *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. uz pripadajuće Protokole o postupanju te Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010* i drugih relevantnih propisa.

U proceduri je donošenje novog **Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji** kojim se unaprjeđuje rad tijela u pitanjima zaštite od obiteljskog nasilja i usklađuje sa suvremenim međunarodnim smjernicama. Uzimaju se u obzir odredbe Prekršajnog zakona koje imaju utjecaj na problematiku nasilja u obitelji (zadržavanje, kazna zatvora, mjere opreza). Regulira se prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji, primjena odgovarajućih mjera prema počinitelju i pružanje zaštite i pomoći žrtvi nasilja radi ublažavanja posljedica već počinjenog nasilja. Proširuje se definicija nasilja u obitelji. Uvodi se pojam „*ekonomsko nasilje*“ pod kojim se razumijeva oduzimanje prava na ekonomsku neovisnost. Izrijeком se navodi zabrana tjelesnog, psihičkog, spolnog i ekonomskog nasilja u obitelji. Predviđa se žurnost u postupcima povrede ovog Zakona za sva nadležna tijela i povećanje novčanih kazni i kazni zatvora.

Hrvatska je aktivno sudjelovala u Kampanji Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući obiteljsko nasilje, koja je službeno započela na pokretačkoj Konferenciji održanoj krajem studenoga 2006. godine u Madridu. Primjenjujući preporuke Vijeća Europe, pokrenuta je i kampanja na nacionalnoj razini. Pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u siječnju 2006. godine osnovan je ***Nacionalni odbor za provedbu Kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama***. Kampanja je započela obilježavanjem Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama - 25. studenog, 2006. godine, javnim predstavljanjem u prostorijama Vlade Republike Hrvatske te je tom prilikom podršku njenoj provedbi dao i premijer dr.sc. Ivo Sanader.. Ključni datumi vezani uz provođenje ove kampanje bili su vezani uz

obilježavanje 08. ožujka - Međunarodnog dana žena, 15. svibnja - Međunarodnog dana obitelji, 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Održani su okrugli stolovi na temu „Ekonomsko nasilje nad ženama“ i „Sustavno financiranje organizacija civilnog društva koje pružaju izravnu zaštitu žrtvama nasilja u obitelji“. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izradilo je i TV spot **„Prijavite nasilje nad ženama“**. U rad je pušten **SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja i izrađen je Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji**.

09. i 10. svibnja 2007. godine u Zagrebu je održan međunarodni seminar **„Aktivno sudjelovanje muškaraca u borbi protiv obiteljskog nasilja“** u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Glavne uprave za ljudska prava VE - Odjela za ravnopravnost spolova. Prigodno je obilježen i Nacionalni dan borbe protiv nasilja nad ženama - 22. rujna 2007. godine te je ujedno uvedena i prodaja dragovoljne doplatne poštanske marke s prepoznatljivim logom ove Kampanje. Financijska sredstva prikupljena prodajom doplatne poštanske marke donirana su krajem 2007. godine nevladinim organizacijama koje vode skloništa za žrtve nasilja. Tiskano je i dopunjeno izdanje *Adresara ustanova, organizacija i drugih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti distribuiralo je plakate, letke i bedževe Kampanje ženskim nevladinim organizacijama radi daljnje distribucije i senzibilizacije javnosti za problematiku nasilja u obitelji. U cilju uključivanja utjecajnih javnih osoba – muškaraca u provedbu Kampanje, Nacionalni odbor za provedbu Kampanje uručio je bedževe sa logotipom i sloganom Kampanje i ostali promidžbeni materijal Kampanje predsjedniku Vlade RH, predsjedniku RH, predsjednicima Vrhovnog i Upravnog suda RH, predsjedniku Hrvatskog sabora te zastupnicima/cama u Hrvatskom saboru, predsjedniku Hrvatskog nogometnog saveza i predstavnicima Udruge profesionalnih klubova prve hrvatske nogometne lige, predsjedniku Ustavnog suda te sucima, kao i predsjedniku i članovima Uprave Hrvatske pošte. Proveden je i javni natječaj „Grad i županija u borbi protiv obiteljskog nasilja nad ženama“ radi dodjele priznanja jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave koje su tijekom trajanja Kampanje svojim aktivnostima ostvarile značajan pomak u području zaštite od nasilja u obitelji. Vladin

ured za ravnopravnost spolova je 2006. godine preveo, tiskao u nakladi od 2000 primjeraka i distribuirao *Preporuku Rec(2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja* i 10 000 letaka s tekстом *Deklaracije o uklanjanju nasilja nad ženama* UN-a.

Ured je, u suradnji sa predstavnicama nevladinih udruga i lokalne samouprave, osnovao Radnu skupinu za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka koja je izradila *nacrt prijedloga Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*.

Republika Hrvatska redovito surađuje s Vijećem Europe, Upravnim odborom za ravnopravnost spolova kojemu dostavlja izvješća o implementaciji *Preporuke Rec(2002)5 Odbora ministara VE državama članicama o zaštiti žena od nasilja* u Republici Hrvatskoj.

Vlada je ove godine osnovala *Povjerenstvo za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji*, kao svoje savjetodavno i stručno tijelo.

Tijela državne uprave sustavno financijski podupiru rad nevladinih organizacija koje se bave suzbijanjem obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama te unaprjeđenjem položaja žrtava nasilja.

2008. god. Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama obilježen je sklapanjem ugovora o sufinanciranju rada skloništa i savjetovaništa za žrtve nasilja u obitelji između Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, gradova, županija i nevladinih udruga.

Redovito se provode istraživanja problematike obiteljskog nasilja i drugih oblika nasilja nad ženama kao i unaprjeđenja položaja žrtava nasilja. Podatke o pojedinim provedenim istraživanjima o seksualnom nasilju moguće je vidjeti u izvještaju Ženske sobe- Centru za seksualna prava iz Zagreba: "Seksualno nasilje u Hrvatskoj 2006. - 2007." god. http://www.zenskasoba.hr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=18&Itemid=32., kao i na web stranicama pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Vladinog ureda za ravnopravnost spolova.

Sprječavanje trgovanja ženama i pružanje pomoći žrtvama prostitucije i trgovanja ljudima

Republika Hrvatska je već 2002. godine ratificirala Konvenciju UN protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta te pripadajuće protokole: Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebice ženama i djecom, te Protokol protiv krijumčarenja migranta kopnom morem i zrakom. Uz prednje spomenutu Konvenciju Republika Hrvatska ratificirala je i Konvenciju o pravima djeteta i Fakultativni protokol o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji. Također, 2007. godine ratificirana je i Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima.

U svrhu definiranja kaznenog djela trgovanja ljudima, u Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2004. godine, u članak 175. Kaznenog zakona uvršteno je kazneno djelo trgovanja ljudima. Definicija navedenog kaznenog djela gotovo u potpunosti je preuzeta iz definicije koju je dao „Palermo protokol“. Daljnjim unaprjeđivanjem zakonodavstva, novim Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2006. godine, u članak 175. uvršten je novi stavak kojim se sankcionira korisnik usluga žrtava trgovanja ljudima. Posljednjim Izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2008. godine, Zakon je izmijenjen na način da se dodatno inkriminira nezakonito posvajanje djece, te počinjenje predmetnog kaznenog djela od strane službene osobe.

Osim navedenog, unutar zakonodavstva Republike Hrvatske postoji čitav niz drugih zakona koji unutar svojih odredbi sadrže i odredbe vezane uz pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima, npr. Zakon o zaštiti svjedoka (2003), Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (2003), Zakon o strancima (2007), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi (2007), Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (2008) te Zakon o kaznenom postupku (2008).

2008. godine usvojen je **Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima**. U 2009. godini usvojen je novi **Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2009. do 2011. godine**. Vezano uz područje suradnje kako na nacionalnom, regionalnom tako i na međunarodnom nivou, sve institucije unutar Republike Hrvatske u čiji djelokrug rada spada suzbijanje trgovanja ljudima, od 2004. godine aktivne su u sudjelovanju na međunarodnim inicijativama, seminarima i

konferencijama vezanim uz problematiku trgovanja ljudima. Ministarstvo unutarnjih poslova, kao tijelo zaduženo za identifikaciju žrtava trgovanja ljudima, sudjeluje u regionalnim i međunarodnim operativnim akcijama te aktivno surađuje s Interpolom i Europolom. U svrhu razmjene informacija s državama Europske unije i daljnjeg usklađivanja našeg sustava sa sustavom Europske unije, od 2004. godine u Republici Hrvatskoj su provedeni brojni projekti.

Unutar uspostavljenog sustava suzbijanja trgovanja ljudima, organizacije civilnog društva važan su i ravnopravan partner. Organizacije civilnog društva koje djeluju u sklopu mreže udruga PETRA uključene su u direktno pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima. Naime, predstavnici PETRE članovi su **Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima/ Operativnog tima Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima.**

Organizacije civilnog društva vode dva nacionalna sigurna skloništa (koje financira Vlada Republike Hrvatske), članovi su mobilnih timova te operativno vode SOS liniju za suzbijanje trgovanja ljudima. Radi formaliziranja navedene suradnje sklopljeni su slijedeći sporazumi: Sporazum o suradnji između Ureda za ljudska prava, kao ureda Nacionalnog koordinatora i mreže PETRA (2007. godine), Sporazum o suradnji između Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstva unutarnjih poslova sa organizacijama civilnog društva koje se bave pružanjem usluga sigurnog smještaja žrtvama trgovanja ljudima (2008. godina), Sporazum o suradnji između Ureda za ljudska prava, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Organizacije za integritet i prosperitet Split i Doma za odgoj djece i mladeži (2009. godina). Također, Ured za ljudska prava unutar svog godišnjeg natječaja za pružanje financijske potpore radu organizacija civilnog društva, kao jedno od prioriternih područja financiranja navodi i suzbijanje trgovanja ljudima.

Uspostavljeni sustav suzbijanja trgovanja ljudima u Republici Hrvatskoj veliku pozornost posvećuje provođenju edukacija za ciljane skupine. Od 2004. godine do danas provedene su brojne edukacije za slijedeće ciljane skupine: policijske službenike, pripadnike oružanih snaga koji se upućuju u mirovne misije, djelatnike vojne policije, djelatnike sustava socijalne skrbi, obiteljskih centara, zdravstvene djelatnike, pravosudne djelatnike,

učenike i studente, novinare, turističke djelatnike te predstavnike organizacija civilnog društva. Također, tema suzbijanja trgovanja ljudima čini dio redovitog nastavnog programa Pravosudne akademije te Policijske akademije.

Osim obrazovanja ciljanih skupina, Vlada Republike Hrvatske veliku pozornost posvećuje i provođenju kampanja radi podizanja javne svijesti o problematici trgovanja ljudima. Tako su od 2004. godine do danas provedene ukupno 3 velike javne kampanje, usmjerene na osvješćivanje javnosti, od kojih je jedna bila usmjerena na zaštitu žrtava trgovanja ljudima (2005. godina), druga je imala poseban naglasak na djeci kao žrtvama trgovanja ljudima (2006. godina), dok je zadnja kampanja bila usmjerena na podizanje svijesti potencijalnih korisnika usluga žrtava trgovanja ljudima (2008. godina).

Školovanje i stručno usavršavanje žena

U Republici Hrvatskoj ne postoji spolni raskorak u pristupu obrazovanju, a zanemariva je razina nepismenosti (1,5%). Podaci upućuju na podjednaku zastupljenost učenica i učenika u osnovnim i srednjim školama, dok pri upisu na fakultete pretežu djevojke. Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na svim razinama, uz uklanjanje spolnih stereotipa i sustavnu edukaciju nastavnog osoblja o ravnopravnosti spolova, utvrđeno je kao nacionalni prioritet. Mjere i aktivnosti za provedbu ovog cilja uvrštene su u *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova*, ali i u druge važne nacionalne dokumente uključujući i odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova.

U Hrvatskoj se bilježi kontinuirani trend povećanja obrazovanja žena. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku od ukupnog broja studenata koji su diplomirali na visokim učilištima 2006. godine bilo je 59, 3% žena prema 40, 7% muškaraca. Trend porasta obrazovanja žena nije prekinut od 1960. godine kada je diplomiralo svega 31,8% studentica da bi se njihov udio trajno povećavao, za razliku od broja diplomiranih studenata čiji udio trajno opada od, primjerice, 68,2% 1960. godine do spomenutih 40,7% 2006. godine. Ukoliko se navedeni trend nastavi očekivane su i značajne promjene na tržištu rada dugoročno u korist ženskog spola, s obzirom da će biti kvalificiranije za obavljanje visokostručnih i intelektualno zahtjevnijih poslova.

Iako žene čine većinu među diplomiranim studentima one su u Hrvatskoj i nadalje podzastupljene u polju računarstva (20,4%), inženjerstva (9,8%), arhitekture i građevinarstva (32,6%) te odabir fakulteta reflektira još uvijek postojeću podjelu rada na muška i ženska zanimanja. Žene su sklonije, primjerice, odabiru društveno-humanističkih znanosti i čine više od 90% diplomiranih u području obrazovanja odgajatelja i učitelja i uslugama socijalne skrbi. Čine većinu i u području znanosti o obrazovanju (85,2%), umjetnosti (68,1), humanističkih znanosti (78,6%), društvenih znanosti (76,9%), prava (69,8%), bioloških znanosti (82,3%) itd. U tehničkim znanostima žene su manjina, iako se posljednjih godina bilježi rast broja upisanih studentica. U skladu s Lisabonskom deklaracijom Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa uvrstilo je u svoje programske ciljeve do 2010. godine povećanje broja diplomiranih stručnjaka/stručnjakinja u području matematike, znanosti i tehnologije, a osobito povećanje udjela žena u tim zanimanjima.

U ukupnom sektoru istraživanja i razvoja sa akademskim stupnjem doktora/ice i magistra/ice znanosti zaposleno je 44,4 % žena, od čega u poslovnom sektoru 40,1%, visokom obrazovanju 42,7%, a u državnom sektoru 50,1%. Omjer muškaraca i žena s akademskim titulama izjednačuje se te je 2006. godine bilo 47,5% žena i 52,5% muškaraca sa završenim magisterijem te 48,5% žena i 51,5% muškaraca doktora/ica znanosti.

U cilju provedbe mjera koje se odnose na uvođenje rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja u cjelokupni obrazovni sustav, uz uklanjanje rodni stereotipa iz udžbenika i nastavnih planova i programa te sustavnu edukaciju o ravnopravnosti spolova za nositelje/nositeljice procesa na svim razinama sustava, izrađen je *Udžbenički standard* koji slijedi zahtjeve iz *Zakona o ravnopravnosti spolova*. Izrađen je program usavršavanja i osposobljavanja iz područja ravnopravnosti spolova za nositelje/ice odgojno-obrazovane djelatnosti. Daljnji pomak u ovom području postignut je donošenjem *Zakona o akademskim i stručnim nazivima i akademskom stupnju 2007.* godine prema kojem postoji obveza navođenja stručnih naziva i akademskih stupnjeva i u muškom i u ženskom rodu.

Temeljem analize osnovnoškolskih udžbenika iz materinjeg jezika i književnosti koju je provela 2007. godine pravobraniteljica za ravnopravnost spolova zaključuje se da je "učinjen pozitivan pomak u korištenju rodno osjetljivog jezika, što je u skladu s etičkim

zahtjevima Udženičkog standarda – 94% tekstova iz tekstualne opreme glavnog teksta u udžbenicima koristi ili rodno neutralan ili rodno osjetljiv jezik.” U narednom periodu uložiti će se dodatni napor da se i likovno-grafički zahtjevi propisani Udžbeničkim standardom dosljedno provode budući da je “74% pojedinačnih likova prikazanih na crtežima, fotografijama i drugoj likovno-grafičkoj opremi uz tekst u udžbenicima, muškog roda.” Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova smatra da bi ravnomjernija vidljivost ženskih i muških likova u likovnim rješenjima, značila korak dalje u promicanju ravnopravnosti spolova. Istraživanje „Ljudska prava u osnovnim školama-teorija i praksa“ 2008.-2009. koje je proveo Centar za ljudska prava potvrđuje da postoji tendencija ravnopravnog prikaza uspješnosti s obzirom na spol te sudjelovanja u različitim aktivnostima i obavljanju različitih poslova za žene i muškarce te da udžbenici uglavnom ne potiču stereotipe temeljene na rodnoj pripadnosti i fizičkom izgledu.

Iako *ženski studiji* još uvijek nisu institucionalizirani ohrabrujući su pomaci do kojih je došlo temeljem obveza u provedbi mjera iz Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010. s obzirom da je *Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje* u rujnu 2008. godine donijelo *Preporuku* koju je uputilo Rektorskom zboru i senatima sveučilišta. U Preporuci se navodi da *Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje* podržava uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja na visokoobrazovanoj razini te u skladu s time preporuča izradu i uvođenje novog kolegija „ženskih studija“ na preddiplomske, diplomske i poslijediplomske studije onih visokih učilišta na kojima postoje mogućnosti i uvjeti za njihovo izvođenje te potiče visoka učilišta na izradu prijedloga studijskog programa „ženskih studija“ i njegovo pokretanje na preddiplomskoj, diplomskoj poslijediplomskoj razini odgovarajućih visokih učilišta.

S druge strane kolegiji rodnih/ženskih studija već su uvedeni na hrvatska sveučilišta te se na različitim fakultetima održava nastava koja uključuje teme kao što su Psihologija roda i spolnosti, Nasilje i zlostavljanje u obitelji, Spolni i rodni identiteti, Rodna tekstualnost, Tijelo i subjekt, Seksualni odabir i kultura, Žene i obrazovanje, Bioetika i žensko pitanje, Žensko pitanje: Književnost i filozofija, Sociologija roda, Feminističke teorije i pokreti, Rod, ženski pokreti i društvo, Rod i socijalni rad, Socijalni rad i nasilje u obitelji, Uvod u rodne studije, Feminističke teorije i dr.

Žene na položajima moći i odlučivanja

Na području promicanja ravnopravnosti žena i njihove zastupljenosti i sudjelovanja u strukturama moći i odlučivanja u izvještajnom su razdoblju učinjeni važni pomaci u unaprjeđivanju zakonodavnog okvira, ali i u provedenim aktivnostima usmjerenim ka podizanju svijesti javnosti o potrebi veće participacije žena na svim razinama obnašanja vlasti.

U novi Zakon o ravnopravnosti spolova je uvrštena definicija Vijeća Europe o osjetnoj neuravnoteženosti jednog spola u tijelima javnog i političkog odlučivanja kada je zastupljenost tog spola manja od 40%. Za političke stranke i druge ovlaštene predlagatelje, izričito je propisana dužnost uvođenja posebnih mjera. Zastupljenost muškaraca i žena na listama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor, članova u predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i članova u Europski parlament ne bi trebala biti osjetno neuravnotežena tj. niža od 40%. Rok za postizanje te granice su tri izborna ciklusa, odnosno radi se o postupnom povećanju koje se mora postići najkasnije prigodom provedbe trećih redovitih izbora od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Zakonom se propisuju i financijske sankcije za političke stranke i druge ovlaštene predlagatelje koji prilikom predlaganja lista ne poštuju načelo ravnopravnosti spolova i ne vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti žena i muškaraca na izbornim listama.

Zakon o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, također propisuje kako je predlagatelj izborne liste dužan voditi računa o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena, a Zakon o političkim strankama sadrži načelo pozitivne diskriminacije s obzirom da se 10% više novčane naknade dodjeljuje za izabrane zastupnike podzastupljenog spola.

Nakon posljednjih parlamentarnih izbora 2007. godine od ukupno 153 zastupnika izabrano je 35 žena odnosno 23%. Jedna žena je potpredsjednica Hrvatskog sabora, a 21% žena obnaša dužnost predsjednica saborskih radnih tijela/odbora. Žena je predsjednica Nacionalnog odbora za pridruživanje EU. Od četiri potpredsjednika Vlade dvije su žene. Među „junior ministers“ zastupljeno je 28% žena, unutar čega je 23%

državnih tajnica. Među rukovodećim državnim službenicima (high ranking administrative positions) je 35% žena.

Žena je predsjednica Ustavnog suda u čijem sastavu je 46% žena. Na Vrhovnom sudu udio žena iznosi 47%, a na Vrhovnom upravnom sudu 71%. Glavni državni odvjetnik ima 22 zamjenika od kojih je 7 žena (32%), a od 20 županijskih državnih odvjetnika 9 je žena ili 45%.

Vladin ured za ravnopravnost spolova, u suradnji s nevladinim udrugama i županijskim povjerenstvima za ravnopravnost spolova provodio je kampanje za povećanje udjela žena na parlamentarnim izborima 2007. godine i lokalnim izborima 2005. i 2007. godine.

2007. godine prevedena je, tiskana i predstavljena javnosti *Preporuka Rec(2003)3 Odbora ministara Vijeća Europe državama članicama o uravnoteženom sudjelovanju žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju*. Drugo izdanje ove *Preporuke* tiskano je pred lokalne izbore 2009. godine.

Ured je naručio i objavio na svojim internetskim stranicama rezultate istraživanja „Praćenje frekvencije i načina zastupljenosti spolova i općenito rodne tematike u televizijskim emisijama vezanim za parlamentarne izbore 2007. godine“.

Ured je u 2007. godini u okviru javnog natječaja za potporu projektima udruga, podržao četiri projekta vezano uz temu održavanja parlamentarnih izbora, a za lokalne izbore 2009. god. financijska potpora obuhvatila je 23 projekta NGO koji su se odnosili na povećanje zastupljenosti žena na izbornim listama za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uključujući osnaživanje žena s invaliditetom za političko djelovanje.

Aktivnosti provedene u sklopu navedenih projekata (kampanje, brojni seminari, okrugli stolovi, radionice i razne promidžbene aktivnosti) doprinijele su razvoju svijesti građana o nedostatnosti sudjelovanja žena u donošenju odluka na političkoj razini, a političke stranke pozvane su da na svim predstojećim izborima vode računa o uravnoteženoj zastupljenosti spolova na izbornim listama.

I Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora održao je tematske sjednicu na temu političke participacije žena, i to: „Mlade i aktivne : politička participacija mladih žena“ i „Žene na lokalnim izborima 2009.“

Uoči lokalnih izbora 2009. vođena je kampanju za promicanje političke zastupljenosti žena na lokalnim izborima pod nazivom “Uravnotežimo se” u okviru koje je, osim već spomenutih aktivnosti, organiziran i okrugli stol pod nazivom „Što učiniti da se poveća politička zastupljenost žena na lokalnoj razini?“ s ciljem odašiljanja javne poruke političkim strankama da na svoje izborne liste uključe 40% kandidatkinja, sukladno odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova. Izrađen je televizijski i radio spot Kampanje koji je pozivao na provedbu zakonski propisanih obveza. Oba su se spota emitirala na TV i radio postajama s nacionalnim i lokalnim koncesijama tijekom ožujka i travnja ove godine.

Na ovim je izborima po prvi puta Državno izborno povjerenstvo u obrascima očitovanja za kandidaturu koristilo muške i ženske oblike imenica.

Rezultati provedenih lokalnih izbora pokazali su da je došlo do povećanja udjela žena na kandidacijskim listama, kao i do povećanja njihova udjela u predstavničkim tijelima vlasti na lokalnoj razini, i to prosječno: sa 14,5% na 21,4% u županisjkim skupštinama, 15,7% na 20,7% u gradskim vijećima i sa 8,4% na 12,2% u općinskim vijećima. Iako s dinamikom ovog povećanja ne možemo biti u potpunosti zadovoljni činjenica je da se zastupljenost žena kontinuirano povećava ukoliko kompariramo rezultate provedenih lokalnih izbora 2001., 2005 i 2009. godine.

Promicanje ljudskih prava žena

Promicanje i zaštita ljudskih prava žena sastavni je i važan dio nacionalnog zakonodavstva i strateških opredjeljenja Vlade RH za provedbu politike razvoja ljudskih prava bez diskriminacije na temelju spola. Osim razvoja antidiskriminacijskog zakonodavstva poduziman je veliki broj različitih aktivnosti usmjerenih ka osiguravanju spoznaja i razumijevanja ljudskih prava žena i podizanju svijesti javnosti o ovom pitanju. Održan je čitav niz konferencija, okruglih stolova, seminara, tribina, javnih rasprava, kampanja i drugih promidžbenih akcija vrlo često u suradnji s nevladinim udrugama. 2007. godine, uz financijsku potporu Europske komisije Vladin ured za ravnopravnost spolova, u sklopu provedbe Programa zajednice: Ravnopravnost spolova organizirao je međunarodnu „Konferenciju za podizanje javne svijesti o politikama i zakonodavstvu EU

u području ravnopravnosti spolova” uz sudjelovanje potpredsjednice Vlade i ministrice obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđe Jadranke Kosor.

S ciljem upoznavanja hrvatske javnosti s najvažnijim međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima žena od 2005. do 2009. godine prevedeno je, tiskano i široko diseminirano na desetke tisuća različitih publikacija uključujući „Kratki vodič kroz CEDAW – Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena i njenu primjena u Republici Hrvatskoj“, Preporuke Vijeća Europe o standardima i mehanizmima ravnopravnosti spolova, obrazovanju, zaštiti žena od nasilja i uravnoteženom sudjelovanju muškaraca i žena u političkom i javnom životu.

Javnosti je dostupan i hrvatski prijevod strategije Europske unije „*Putokazi (Roadmap) ka ravnopravnosti žena i muškaraca 2006-2010*“, a tiskan je i *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU*“ kojeg je izradila nevladina udruga Centar za ženske studije.

Uz nacionalne strateške dokumente iz ovog područja tiskano je i distribuirano i na desetke tisuća letaka sa tekstom Zakona o ravnopravnosti spolova, Rezolucijom 1325 (2000) Vijeća sigurnosti UN-a o ženama u ratnim sukobima i njihovoj ulozi u mirovnim pregovorima, Deklaracijom UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama i dr.

Tijela državne uprave kao i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave redovito, putem javnog natječaja, financiraju projekte nevladinih udruga te njeguju partnerske odnose s predstavnicima civilnog društva. Vladin Ured za ravnopravnost spolova u zadnje četiri godine financijski je podržao oko 70 projekata udruga koje su aktivne u području ravnopravnosti spolova. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti financira projekte udruga vezane uz zaštitu žena od obiteljskog nasilja i projekte vezane uz unaprjeđivanje prava mladeži i djece. Prema izvješću Vladinog Ureda za udruge razvidno je da se podrška projektima zaštite i promicanja ljudskih prava žena povećava te je 2006. godine ona iznosila 2,47%, a 2007. godine 4,5% sredstva iz Državnog proračuna od ukupnih sredstava namijenjenih potporama projektima udruga. U okviru pretpristupnog programa PHARE 2006. *Demokratizacija i ljudska prava* trenutno se provodi šest projekata koji su usmjereni poboljšanju položaja žena i promicanju njihovih ljudskih prava.

Edukacija o zaštiti ljudskih prava i zakonodavstvu u području ljudskih prava žena , od 2007. godine održava se u Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje u Središnjem državnom uredu za upravu putem jednodnevnih seminara za sve državne službenike. Pravosudna akademija unosi redovito ovu tematiku u programe izobrazbe pravosudnih djelatnika/ca. U okviru pretpristupnih programa Europske unije financiran je projekt “Unapređenje zakonskog okvira za rodnu jednakost” kojeg je provodio Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu a obuhvatio je i edukacije za suce, pravnike, poslodavce i političare/ke.

2006. god. izmijenjen je **Kazneni zakon** na način da je uvršten novi stavak koji definira zločin iz mržnje kao novo kazneno djelo. 2008. donesen je **Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći** kojim je otvorena je mogućnost da se i nevladine udruge aktivno uključe u zastupanje građana pred sudovima u građanskim i upravnim sporovima kao i u savjetodavni rad i podizanje svijesti žena o mehanizmima pravne zaštite u slučajevima diskriminacije.

Posebna pažnja posvećena je unaprjeđivanju položaja žena pripadnica nacionalnih manjina i žena s invaliditetom.

Republika Hrvatska potpisala je među prvima novu Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom te je njena opredjeljenja ugradila u Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine. Na XII. Hrvatskom simpoziju osoba s invaliditetom posebno se raspravljalo o “Primjeni UN Konvencije za žene s invaliditetom”.

Podupiru se projekti udruga i održavaju radionice i seminari namijenjeni osnaživanju žena s invaliditetom i redovito surađuje s Savezom osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH). U tijeku je provedba opširnog empirijskog istraživanja o položaju žena s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Prava žena pripadnica nacionalnih manjina štite se primjenom *Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*, provođenjem *Nacionalnog programa za Rome* te *Akcijskog plana Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015.* (u 2007. god. za ovu namjenu predviđeno je 14 milijuna kuna, što je 500% više nego 2005.). Mjere za unaprjeđenje položaja žena pripadnica nacionalnih manjina sadrži i *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova*.

Ured za ravnopravnost spolova je u suradnji s Uredom za nacionalne manjine osnovao *Radnu skupinu radi unapređivanja prikupljanja statističkih podataka o položaju Romkinja u lokalnim zajednicama i cjelokupnom društvu, u području obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite te njihovog sudjelovanja u javnom i političkom životu.* Uspostavljena je suradnja s Programom UN-a za razvoj (UNDP) u području istraživanja o reproduktivnom zdravlju i prevenciji spolno prenosivih bolesti među Romkinjama. Osnovana je također i *Radna skupina za prikupljanje podataka o ženama pripadnicama nacionalnih manjina i izradu programa djelovanja o unaprjeđivanju njihova položaja.* U radu ovih radnih skupina sudjeluju predstavnice nevladinih udruga.

Zakon o ravnopravnosti spolova zabranjuje javno prikazivanje i predstavljanje žena i muškaraca na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol i spolnu orijentaciju i obvezuje medije da kroz programske sadržaje, programske osnove, programska usmjerenja i samoregulacijske akte promiču razvoj svijesti o ravnopravnosti žena i muškaraca. Detaljne informacije o svim navedenim aktivnostima poduzetim s ciljem promicanja i zaštite ljudskih prava žena, uz pripadajuće dokumente, istraživanja i analize, dostupne su na internetskim stranicama Ureda za ravnopravnost spolova (www.ured-ravnopravnost.hr), pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (www.prs.hr), drugih tijela državne uprave i nevladinih udruga.

Žene i zdravlje

Hrvatski zavod za javno zdravstvo sustavno prikupljanja, prati i obrađuje podatke vezane za zdravstvene pokazatelje po spolu i to o bolničkim pobolima, umrlim osobama, zdravstvenim djelatnicima, svoj rođenoj djeci po težini i spolu, perinatalno umrloj djeci, radnicima/cama ozlijeđenim na poslu te onima koji su oboljeli od profesionalnih bolesti. Podaci po spolu se objavljuju u Hrvatskom zdravstveno-statističkom ljetopisu.

Od 2006. godine provodi se *Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke*, u sklopu kojeg je do sada svim ženama rođenim između 1937. i 1941. te 1950. i 1955. godine omogućen besplatni mamografski pregled dojki, a tiskana je i informativna publikacija „Rano otkrivanje raka dojke – Što svaka žena treba znati“ i distribuirana svim ženama koje su dobile poziv na mamografski pregled. Već tradicionalno obilježava se „Dan

narcisa“ kojim se uz prigodna događanja popraćena medijima ženama želi svratiti pozornost na važnost ranog otkrivanja raka dojke. Također, obilježen je i „Dan mimoza“ kojim se ženama dala poruka o važnosti ranog otkrivanja raka grla maternice. U okviru *Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva* također je tiskana informativna brošura i upute, koje su distribuirane svim osobama koje su do sada dobile poziv za sudjelovanje u probiru (sve osobe rođene 1933. i 1937. godine). U svrhu informiranja javnosti o javnozdravstvenom značenju ovih nacionalnih programa ranog otkrivanja raka održano je niz TV i radijskih emisija, tiskovnih konferencija, javnih tribina i sastanaka s udrugama. Uz postojeće programe ranog otkrivanja raka dojke i raka debelog crijeva, planira se i program ranog otkrivanja raka vrata maternice. Ti programi obuhvaćaju cjelokupnu populaciju definiranih dobnih skupina sukladno preporukama Europske komisije, za rak dojke sve žene u dobi 50-69 godina, a za rak debelog crijeva sve osobe u dobi 50-74 godine, a pozivi se upućuju planski prema pojedinim godištim rođenja. Za osobe s patološkim promjenama osigurana je daljnja besplatna dijagnostika i liječenje. Također, u okviru Službe za školsku medicinu izrađeni su edukacijski i informativni materijali i distribuirani u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (karcinom vrata maternice, alkohol, spolno prenosive infekcije).

Tijekom 2006. i 2007. godine održani su edukacijski seminari „*Novosti iz područja reproduktivnog zdravlja adolescenata*“, u organizaciji Službe za školsku medicinu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, Hrvatskog društva za školsku i sveučilišnu medicinu i Županijskih zavoda za javno zdravstvo s ciljem povećanja osviještenosti liječnika/ca školske medicine o važnosti i prisutnosti problema reproduktivnog zdravlja među učenicima/cama osnovnih i srednjih škola i studentima/cama te osposobljavanja za brže i lakše uočavanje problema i mogućnosti njihova rješavanja, s naglaskom na razvoj preventivnih aktivnosti.

U Republici Hrvatsko sustavno se provode mjere promocije spolnog zdravlja i prevencije bolesti, informiranje i kontinuirana edukacija o vrstama spolno prenosivih bolesti, njihovim karakteristikama i načinima zaražavanja, te važnosti i potrebi prevencije i provođenja mjera zaštite, kao i pravodobnog liječenja oboljelih i njihovih kontakata. Program borbe odnosno sprječavanja i suzbijanja spolno prenosivih bolesti provodi se prema **Programu mjera zdravstvene zaštite i Nacionalnom programu suzbijanja**

HIV/AIDS-a, kao i posebnim programima koji uključuju mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije.. Posebni programi prevencije spolno prenosivih bolesti uključujući HIV/AIDS su: program povećanja dostupnosti dobrovoljnog HIV savjetovanja i testiranja kroz uspostavljanje mreže centara za dobrovoljno, anonimno i besplatno (bez uputnice) savjetovanje o mjerama zaštite od spolno prenosivih bolesti i testiranje na HIV, programi smanjenja štete (harm reduction) i vanjskog rada (outreach) na terenu s populacijama s rizičnim ponašanjima za HIV i druge infekcije koje se prenose krvlju.

Zdravstveni odgoj i obrazovanje o spolnosti, uključujući zaštitu od svih spolno prenosivih bolesti u osnovnim i srednjim školama provodi se prema Programu mjera zdravstvene zaštite, a u okviru redovnih aktivnosti Službe za školsku medicinu, te posebnih programa u suradnji s nevladinim udrugama. Liječnici školske medicine su zdravstvenim odgojem obuhvatili gotovo 400.000 djece osnovnih i srednjih škola, najčešće s temama iz područja sazrijevanja, reproduktivnog zdravlja i prevencije ovisničkih ponašanja. U Savjetovalištim školske medicine koja funkcioniraju u sklopu redovitih aktivnosti školske medicine je zbog reproduktivnog zdravlja razgovor ili savjet zatražilo veliki broj učenica i učenika. Posebna Savjetovališta za reproduktivno zdravlje, uz podršku lokalne zajednice, osnovana su u pojedinim gradovima. Savjetovališta funkcioniraju na načelu otvorenih vrata u službama školske medicine u zavodima za javno zdravstvo, a u njihov rad uključeni su i ginekolozi kao provoditelji mjera zaštite reproduktivnog zdravlja.

3. Dio: Institucionalni razvoj

U ovome području nastavljen je proces osnaživanja i unaprjeđivanja koordinacije rada tijela za promicanje i provedbu politike ravnopravnosti spolova na nacionalnoj razini, a osnovan je i veliki broj novih županijskih, gradskih i općinskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.

U prošlom izvješću o postignutom napretku do 2005. godine izvijestili smo da u Hrvatskoj od 2000. godine djeluje parlamentarni Odbor za ravnopravnost spolova, od 2003. godine pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, a od 2004. godine Vladin ured za ravnopravnost spolova te smo dali pregled mandata i djelokruga rada ovih temeljnih nacionalnih mehanizama .

Novim Zakonom o ravnopravnosti spolova redefiniraju se i proširuju ovlasti i djelokrug rada pravobraniteljice za ravnopravnost spolova koja preuzima funkcije neovisnog tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova sukladno obvezama u preuzimanju pravne stečevine EU. U vezi s navedenim pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova u okviru svoga rada: zaprima prijave svih fizičkih i pravnih osoba vezane uz diskriminaciju u području ravnopravnosti spolova, pruža pomoć fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog spolne diskriminacije pri pokretanju sudskog postupka, poduzima radnje ispitivanja pojedinačnih prijava do pokretanja sudskog spora, uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvan sudske nagodbe, prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima spolne diskriminacije, provodi neovisna istraživanja o diskriminaciji te objavljuje neovisna izvješća.

S obzirom da pravobraniteljica podnosi Hrvatskom saboru svake godine izvješće o svome radu (koja su dostupna javnosti putem njene web stranice) parlament redovito raspravlja o postignućima u provedbi politike rodne ravnopravnosti.

Hrvatski sabor donosi Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova, a o ovim pitanjima raspravlja se i prigodom usvajanja mnogih drugih zakonskih prijedloga i akata. Učestale rasprave, osim na plenarnim, vode se i na redovnim i tematskim sjednicama saborskog Odbora za ravnopravnost spolova, saborskog Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, a povremeno i na drugim saborskim radnim tijelima, uz sudjelovanja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, predstojnice Vladinog ureda za ravnopravnost spolova, nadležnih ministarstava, stručnjaka, predstavnika nevladinih udruga i nazočnost medija.

Primjerice, na Odboru za ravnopravnost spolova održane su tematske sjednice o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, novom Zakonu o ravnopravnosti spolova, položaju žena na tržištu rada, političkoj participaciji žena na lokalnim izborima, izvješću HRT-a o promicanju ravnopravnosti spolova i drugim temama. Parlamentarne rasprave senzibiliziraju javnost i pridonose jačanju i promicanju svijesti o važnosti postizanja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena. Unaprijeđena je suradnja između saborskog Odbora za ravnopravnost spolova, pravobraniteljice za ravnopravnost spolova i Vladinog ureda za ravnopravnost spolova s obzirom na to da se

zajednički sudjeluje na velikom broju različitih tribina, okruglih stolova, javnih rasprava i drugih događanja i surađuje pri izradi akata u ovome području.

Za provedbu Zakona o ravnopravnosti spolova zaduženi su Vladin ured za ravnopravnost spolova, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i koordinatori za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave. Koordinatori za ravnopravnost spolova imenovani su 2004. godine u svim ministarstvima, središnjim državnim uredima i uredima državne uprave u županijama. Vladin Ured za ravnopravnost spolova pruža kontinuiranu podršku koordinatorima, prati njihov rad i definira odrednice međusobne suradnje. Dostavljanjem publikacija i međunarodnih dokumenata iz područja rodne ravnopravnosti te redovitim pozivanjima na događanja (seminare, okrugle stolove, tribine i sl.) utječe na podizanje razine njihove edukacije, stručnosti i informiranosti. Ured je u 2008. godini organizirao dva edukacijska seminara za koordinate za ravnopravnost spolova na kojima je potaknuta razmjena primjera dobrih praksi i ojačano njihovo umrežavanje, a u pojedinim ministarstvima osnovane su šire radne skupine/povjerenstva za uvođenje načela ravnopravnosti spolova (gender mainstreaminga).

Od prošle godine uveden je seminar „Senzibilizacija za načela ravnopravnosti spolova“ pri Centru za stručno osposobljavanje i usavršavanje državnih službenika pri Središnjem državnom uredu za upravu, što je otvorilo dodatnu mogućnost prenošenja znanja o ravnopravnosti spolova širem krugu državnih službenika.

Sva tijela državne uprave dužna su donijeti planove djelovanja za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje od četiri godine u kojima će definirati mjere za unaprjeđenje ravnopravnosti spolova temeljem obveza u provedbi Zakona o ravnopravnosti spolova i Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova unutar svog djelokruga rada.

Ured za ravnopravnost spolova koordinira sve aktivnosti kojima je cilj uspostavljanje ravnopravnosti spolova, izrađuje cjeloviti sustav zaštite i promicanja ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj i prati njegovu učinkovitost, izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i izvještava Vladu o njenoj provedbi. Ured provodi i istraživanja, izrađuje analize i priprema nacionalna izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza te prati usklađenost i primjenu zakona i drugih propisa u odnosu na međunarodne obveze. Koordinator/ce za ravnopravnost spolova u ministarstvima

dužni su sudjelovati u pripremi izvješća o provedbi Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova koje ministarstva dostavljaju Uredu za ravnopravnost spolova Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske financiraju se iz Državnog proračuna. Od njegova osnivanja 2004. godine do danas proračun Ureda za ravnopravnost spolova povećao se približno oko 200%.

Ured za ravnopravnost spolova dobio je financijsku potporu Europske komisije za provedbu Programa Zajednice - Ravnopravnost spolova kao i potporu Agencije za razvoj Kraljevine Švedske temeljem bilateralnog sporazuma između Republike Hrvatske i Kraljevine Švedske za financijsku podršku jačanju institucija, a sudjeluje i u procesu priprema za korištenje sredstava pretpriputnog fonda IPA od kojih valja istaknuti uključenost u projekt „Žene na tržištu rada“.

Veliki napredak postignut je na razini područne (regionalne) i lokalne samouprave gdje se tijekom proteklog razdoblja kontinuirano radilo na jačanju kapaciteta lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova. U svim županijama osnovana su povjerenstva za ravnopravnost spolova koja djeluju kao radno-savjetodavna tijela županijskih skupština. U njihovom sastavu su članovi/ice županijskih skupština, predstavnici/e nevladinih organizacija, nezavisni stručnjaci/kinje i koordinatori/ce u uredima državne uprave. Novim Zakonom o ravnopravnosti spolova propisano je da su za provedbu programa rada županijskih povjerenstava jedinice područne (regionalne) samouprave dužne osigurati uvjete rada i potrebna financijska sredstva. Financijska sredstva u proračunu županija namijenjena aktivnostima povjerenstava za ravnopravnost spolova povećavala su se tijekom zadnje tri godine, te su u 2008. godini povećana za prosječno 11% u odnosu na prijašnje razdoblje. Vladin ured za Ravnopravnost spolova koordinira rad ovih povjerenstava. S ciljem njihova osnaživanja i umrežavanja osnovana je Koordinacija županijskih povjerenstava koja se od 2005. godine sastaje redovito svake godine u cilju razmjene iskustava i planiranja daljnjih aktivnosti. Veliki broj jedinica lokalne samouprave osnovao je općinska i gradska povjerenstva za ravnopravnost spolova s ciljem promicanja ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini. Uz 21 županijsko povjerenstvo osnovano je 65 gradskih i 33 općinska povjerenstva za ravnopravnost spolova.

Temeljni indikatori za praćenje provedbe politike ravnopravnosti spolova su uglavnom uspostavljeni. U tom smislu bilježe se značajni pomaci. Državni zavod za statistiku uz svoja redovita, rodno razvrstana izvješća iz različitih područja, objavljuje od 2006. godine godišnju publikaciju pod nazivom “Žene i muškarci u Hrvatskoj”. Publikacija sadrži pregled spolne raspodjele stanja u području općih pokazatelja o stanovništvu, zdravlju, obrazovanju, zaposlenosti, plaćama, socijalnoj skrbi, mirovinama, pravosuđu i politici uz grafičke i tablerane prikaze. Prošle godine objavljena je i detaljna statistička analiza “Nasilje u obitelji 2001. -2006.”. Publikacije se široko diseminiraju i dostupne su javnosti. Podaci se koriste u osmišljavanju javnih kampanja i izradi nacionalnih politika i drugih strateških i programskih dokumenata.

U odnosu na praćenje provedbe antidiskriminacijskog zakonodavstva Zakon o ravnopravnosti spolova kao i Zakon o suzbijanju diskriminacije obvezuju sva pravosudna tijela da vode evidencije o sudskim predmetima po osnovi spolne i drugih osnova diskriminacija po kojima se ti postupci vode te da ih dostavljaju ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Posebni pravobranitelji dužni su voditi evidencije o slučajevima diskriminacije iz njihove nadležnosti, a ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa i posebni pravobranitelji dužni su dostaviti evidencije i statističke podatke o sudskim predmetima vezanim za diskriminaciju pučkom pravobranitelju. Pučki pravobranitelj i posebni pravobranitelji dužni su sve evidencije o slučajevima diskriminacije iz njihove nadležnosti iskazati po spolu. Oba zakona obvezala su Ministarstvo pravosuđa da izradi obrasce za statističko praćenje sudskih predmeta koji se vode na temelju optužbi za diskriminaciju.

4. Dio: Preostali izazovi i aktivnosti kojima se odgovara na njih

Provedba politike ravnopravnosti spolova u praksi zahtijeva kombinaciju mjera i posebnih akcija, uz donošenje novih, te evaluaciju postojeći zakonskih akata, drugih programa i politika radi bržeg i učinkovitijeg napretka u uklanjanju spolne diskriminacije. *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.* jasno pokazuje da su problemi i izazovi, kao i predviđene akcijske mjere s kojima se suočavamo pri uklanjanju diskriminacije žena, umnogome istovjetni onima koji se ističu u strateškim

dokumentima većine europskih zemalja. Za postizanje de facto ravnopravnosti biti će i nadalje potrebno ulagati dodatne napore za postizanje jednake ekonomske neovisnosti i prosperiteta muškaraca i žena, poticanje usklađivanja poslovnog i privatnog života, promicanje jednake zastupljenosti u procesu donošenju odluka, ukidanje rodno uvjetovanog nasilja i trgovanja ljudima i uklanjanje rodni stereotipa u različitim društvenim područjima uz unaprjeđivanje statističkih analiza i rodni istraživanja. Iako su mehanizmi za provedbu politike ravnopravnosti spolova na nacionalnoj i lokalnoj razini uspostavljeni potrebno je i dalje jačati njihove financijske i administrativne kapacitete u cilju veće učinkovitosti provedbe njihova mandata. Osnaživanje institucionalnih mehanizama provodit će se kroz edukaciju i koordinaciju njihovog djelovanja, a posebice kroz poticanje suradnje i umrežavanje koordinatora/ica u ministarstvima i drugim tijelima državne uprave kao i lokalnih povjerenstava za ravnopravnost spolova. .

Jedan od važnih prioriteta u sljedećem razdoblju jest izrada i donošenje nove Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova za razdoblje 2011.-2015. koja će se temeljiti na postignućima i rezultatima evaluacije postojeće *Nacionane politike*, kao i donošenje nove Strategije za suzbijanje obiteljskog nasilja za razdoblje 2011.-2013. godine. U planu je i donošenje akcijskog plana za suzbijanje svih drugih oblika nasilja nad ženama uz donošenje Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog nasilja.

U tijeku je provedba opsežnog empirijskog istraživanja „Percepcije, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj“ čiji će se rezultati koristiti za izradu rodni analiza, strateških dokumenata i akcijskih planova u narednom razdoblju.

Strateškim planom Vladina ureda za ravnopravnost spolova kao jedan od najvažnijih prioriteta u sljedećem petogodišnjem razdoblju izdvojeno je podizanje razine osviještenosti javnosti i državne uprave o potrebi uklanjanja spolne diskriminacije i promicanja stvarne ravnopravnosti muškaraca i žena. Drugi prioriteti u narednom razdoblju obuhvaćaju nastavak suradnje s udrugama kroz ciljane projekte usmjerene ka osvještavanju javnosti i edukaciji različitih posebnih ineteresnih dionika. Važno je i nastaviti rad na upoznavanju javnosti s međunarodnim i nacionalnim dokumentima iz područja ravnopravnosti spolova.

Posebno će se pratiti provedba i učinkovitost Zakona o ravnopravnosti spolova, Zakona o suzbijanju diskriminacije i drugog relevantnog antidiskriminacijskog zakonodavstva.

Priprema se Četvrto i peto periodično izvješća RH prema članku 18. UN Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena koje će se krajem ove godine dostaviti UN Odboru za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena i u kojemu će se objediniti pokazatelji o napretku u zadnjih pet godina te definirati buduće prioritete sukladno obvezama u provedbi Konvencije.